

gegutė

Leonardas yra sakęs, kad ne vida ir atgimimo metai atvirumo suteikdavo. „Dar apie dešimtmetį bijodavo atviriau kalbėti, – kartą pasisigūdė. – Net pažįstamų priengdavo.“ Be to, kuo toliau nuo pokario įvykių, tuo labiau blunka atmintis, tuo mažiau detalių išlieka ir prisimenančių mažėja. Todėl Leonardas net ir sovietmečiu kaupė medžiagą apie partizanus, tremtinius, politinius kalinius. Taip lašas po lašo gausėjo medžiagos, pilnėjo Šakynos seniūnijoje nuo sovietinės okupacijos žuvusių partizanų ir jų rėmėjų, tremtinių parašai. Visi jie paskelbti knygoje „Šakynos kraštas“. Beje, rengiant medžiagą monografijai, pagrindinis konsultantas ir pagalbininkas buvo Leonardas Skėrys.

„Kas dar? Gražus Leonardo siekis atminti ne tik partizanus, bet prisiminti ir jų motinas, surasti jų kapus ir paženklinti atminimo lentelėmis „Čia ilsisi partizano motina“. Šakynos ir Kruopių kraštuose apie dvidešimt tokių kapų surado ir pažymėjo.

2020-ųjų liepą su Leonardu Skėriu nemažai svarstėme, kad turėtų būti žymiai labiau paženklintas Andrejaus Kalendros (1855–1951) atminimas. Atsispausėlis, L. Tolstojaus sekėjas, Pasaulio teisuolis gyveno Senlaukio kaime (Kruopių seniūnija, Akmenės rajonas). Labai įdomus likimo žmogus: net nemokėdamas žemdirbiškų darbų, buvo įsikūręs Karniškių pelkyno salelėje.

Leonardas Skėrys buvo įsitikinęs, kad Andrejus Kalendra, jo gyvenimas ir idėjos visai pamirštos, beveik niekas apie jį nekalba ir nerašo, net nebežino vietos, kurioje jis gyveno. 1951 metų rugsėjį Andrejus ir Monika Kalendros bei jų vyriausia dukra Morta buvo išstremti į Irkutsko sritį, ten nuo išsekimo Andrejus mirė. Palaidoti Žarėnų kapinėse. Tačiau, pasak Leonardo, testamente Andrejus rašė, kad nori būti palaidotas savo sodyboje.

Atidesnis Levo Tolstojaus kūrybos tyrinėtojas atkreips dėmesį, kad jo raštų 78 tome yra įdėti ir Andrejaus Kalendros rašyti laiški.

„Toks mūsų kraštuose gyvenęs žmogus pamirštas, – ne kartą stebėjosi Leonardas. – Reikėtų apie jį knygą parašyti...“ Deja, pačiam Leonardui nebeužteko jėgų ir laiko įamžinti Andrejaus Kalendros atminimą. Tiesa, apie atsiskyrėlį tolstojininką yra rašęs rašytojas Vytautas Almanis, tačiau, Leonardo nuomone, to buvo per mažai.

Daug dar įvairių planų, sumanymų turėjo Leonardas Skėrys. Daug dar tikėjosi atradimų. 1985 metais šakyniški literatas Antanas Budzinskas parašė eilėraštį „Atradau...“, dedikuotą Leonardui Skėriui: „Ką šitam pasauliui/Aš gero daviau?/ Atrasti nelengva –/ Prarasti lengviau.“ Toji atradimo – praradimo tema ne tik Leonardui buvo svarbi. Visiems ieškantiems ir norintiems gyvenime atrasti ir palikti kitiems.

Leonardas kartą prasitarė: „Darau, kiek galiu, kiek jėgos leidžia... Renku po kruopelytę, užrašau, kad liktų prisiminimas apie mūsų kartą.“

„Užkampio“ muzikantas

Tiksliai pasakyti, kada susikūrė Žarėnų kaimo kapela „Užkampis“, būdavo nelengva ir pačiam vadovui Leonardui Skėriui. Jis pats smuiką virkdė, mandolina skambino ar kitais instrumentais

Leonardas Skėrys 2011 metų kovo 16 dieną, minint Krygnešio dieną.

grojo daugiau kaip pusimtį metų. Tai su vienais muzikantais, tai su kitais. O kapelos pradžia galbūt galėtume laikyti metus, kai sujungė du tarybinius ūkius – Šelvenų ir Žarėnų. Tada susijungė į vieną kapelą ir dviejų ūkių muzikantai. Kai nuvykdavo kur nors koncertuoti, vis juos pristatydavo: „Kapela iš Žarėnų...“ Leonardas juokaudavo, kad pranešėjai nedrįsdavo sakyti, jog kapela atvyko iš didžiausio Šiaulių rajone užkampio. Taip ir lydėjo tas „Užkampio“ neoficialus vardas kapelą porą dešimtmečių. Tik oficialiai vis nedrįsdavo pasivadinti.

2000-ųjų rudenį Leonardas Skėrys pasiūlė savo muzikantams įteisinti pavadinimą. „Gal nelabai vykęs“, – buvo prieštaraujančių. Kas norės būti iš užkampio... Kaip čia atrodys, nuvažiavus į didelius miestus – atvažiavo kažkoks kuklulis „Užkampis“...

„Nereikia baimintis tokio pavadinimo, – buvo įsitikinęs Leonardas Skėrys. – Jis visai geras. Juk Žarėnai visais laikais tik užkampis ir buvo.“

Išgirdusi apie renkama pavadinimą rajono Kultūros skyriaus darbuotoja Birutė Prokopavičienė pagyrė Leonardo pasiūlytą. Taip ir liko „Užkampis“.

Į repeticijas kaimo kapelos muzikantai susirinkdavo ketvirtadieniais. Nors ką ten daug repetuosi. Iš pusės žodžio vienas kitą supranta. Dažniausiai susėda keturiuose: Žarėnų kultūros namų direktorė ir ansamblio muzikantė Sigita Butvydienė, muzikos mokytoja ir Kultūros namų meno vadovė Sandra Banevičienė, dainininkė Ona Jončienė bei pats vadovas Leonardas Skėrys ir sulipdo repertuarą. Vėliau ir kiti muzikantai prisijungė.

Ne tik muzika „Užkampis“ priviliodavo klausytojus. Kartais prieina žmogus ir prašo: „Parodykit, koks čia instrumentas...“ Leonardas Skėrys šypsosi: „Čia ne mūsų, iš kitų kraštų atsivežėm...“ O tas atsivežėjas – iš tiesų pats paprasčiausias senoviškas medinis batsiuvio karpalis. „Tokį įdomų garsą galima išgauti“, – džiaugėsi Leonardas.

O kur dar senoviniai žvangučiai, senovinis drabužių lyginimo kočėlas, per kurį perbraukęs malonius garsus išgirsi. „Su juo vienoje dainoje gerai pasisekė išgauti bėgančio žirgo garsą“, – pasakodamas apie tai džiaugėsi Leonardas. O prie polkų ir švilpnė lakštutė betinkanti.

Leonardas ne tik smuiką virkdė. Prireikus ėmė į rankas akordeo-

na, gitarą, kitą instrumentą. Per daugelį metų jie pakluso muzikantui. O mieliausia buvo itališka mandolina, kurią 1946 metais nupirko jo pusbrolis Šiauliuose iš italo belaisvio. Tuo metu karo belaisviai Šiauliuose statė paminklą kariui.

Pavasaris be gegutės

Visada buvo malonu susitikti Leonardą Skėrį, su juo pakalbėti. Žiūrėk, jau traukia iš portfeliuko naujų nuotraukų pluoštą ir pasakoja, su kuo susitiko, ką sužinojo, ką negirdėto išgirdo ar naujo atrado. Dažnai užsukdavo ir į „Šiaulių krašto“ redakciją, ypač džiaugdavosi Vitalijos Morkūnienės, Živilės Kavaliauskaitės ir Adolfo Strakšio publikacijomis.

2020 metų rudenį dar planavome su Leonardu susitikti jo Baužų kaime. Abu turėjome planų, kokius dar galėtume praieities klodus atskleisti. Rugsėjo 21 dieną jis pasidžiaugė, kad ilgai skaičiavęs galų gale suskaičiavo, jog šiomet iš dešimties metų beržo prileido 30 kibirų sulos. „Gerai bėgo, – sakė. – Kad ir su lazdele, dar apie šimtą metrų nueinu pasiimti laikraštį, dar nueinu prie ažuolo, kur su V. Morkūniene aprašėm, susikuriu lauželį, pasėdži. Taip gera pasidaro. O juk jau 89-iejį metai eina (...) Taip ir gyvenu. Kad tik sveikatos būtų...“

Ne vienam Leonardo Skėrio draugui teko ragauti jo firminės sulos su juodųjų serbentų šakele. O gal ir išklausti pasakojimo, kaip geriausiai sulą išlaikyti ir paruošti vasarai, kad ji labiausiai gaivintų karštą dieną.

Kad tik sveikatos būtų... Su sveikata visai būdavo. Rugsėjo 25-ąją skambinu, pasisiūlau aplankyti. Sako, kad prastai jaučiasi. Spaudimas padidėjęs net iki 200. Kai išgeria vaistų, sumažėja. Silpnai jaučiasi. Parsineš laikraštį ir eis pagulėti. Sutarėm, gal kitą kartą susitiksim. Nenorėjau trukdyti. Leonas irgi sakė, kad labai norėtų pasikalbėti, tik kad truputį pastiprėtų.

Vis prisimenu Leono Skėrio žodžius, kuriuos jis pasakė 2020 metų liepos 16-ąją: „Šį pavasarį pirmą kartą nebegirdėjau gegutės kukuojant. Tai gal jau paskutiniai mano metai... Nes man gegutė nieko nebeiškukavo... Dabar po visų operacijų sustiprėjau, geriau jaučiuosi... Dar vis skaitau. Po kiemą pavaikštau, pailsiu... Taip ir gyvenu...“

2020-ieji ir buvo tie lemtingieji metai, kurių Leonardui nebeiškukavo gegutė...

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešojoje bibliotekoje veikia fotografijų paroda „In memoriam Antanui Diliui“.

Parodoje prisimintas Antanas Dilys

Antradienį Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešosios bibliotekos III aukšto galerijoje atidaryta fotografijų paroda „In memoriam Antanui Diliui“, skirta šiauliečiui fotografui A. Diliui (1932–2021) atminti.

Šiomet turėjo vykti jubiliejinė A. Dilio paroda – 2022 metų sausio 1 dieną fotografui būtų sukakę 90 metų. Gimtadienius fotografas tradiciškai pažymėdavo paroda. Deja, savo parodos nebesulaukė, amžinybėn išėjo 2021 metų spalį.

Paskutinė A. Dilio paroda „Šiauliai ir šiauliečiai“ praėjusių metų vasaros pabaigoje buvo eksponuojama Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešojoje bibliotekoje.

Parodą „In memoriam Antanui Diliui“ pristatė bibliotekos parodų kuratorius prof. Vaidotas Janulis ir Šiaulių fotografijos muziejaus vadovė Vilija Ulinskytė-Balzienė. Prisiminimais apie A. Dilį, jo kūrybą dalijosi jį pažinojusieji.

A. Dilys – fotožurnalistas, Lietuvos fotomenininkų sąjungos garbės narys, muziejininkas, filokartininkas, Fotografijos muziejaus Šiauliuose įkūrėjas.

Už Lietuvos fotografijos istorijos ir filokartijos paveldo kaupimą, populiarinimą ir perdavimą „Aušros“ muziejui A.

Diliui 2004 metais paskirta Pelikso Bugailiško premija, 2006 metais – Šiaulių miesto kultūros ir meno premija.

A. Dilys dosniai dalijosi sukaupu archyvu.

Šiaulių ugniagesių muziejui 2002 metais padovanojo per 3 000 negatyvų, 2005 metais „Aušros“ muziejui – apie 50 000 negatyvų. Kartu su sūnumi Raimondu 2000 metais Šiaulių „Aušros“ muziejui padovanojo per 63 000 atvirukų kolekciją.

2020 metais A. Dilys Šiaulių rajono savivaldybės viešajai bibliotekai padovanojo savo asmeninę biblioteką ir per 1 000 fotografijų (kartu su autorinėmis teisėmis), sukurtų maždaug 1965–2015 metais.

2017 metais Šiaulių „Aušros“ muziejus išleido albumą „Antanas Dilys. Iš fotoarchyvo“ (sudarytoja Vilija Ulinskytė-Balzienė). A. Dilys svarstė išleisti knygą ir savo 90-mečiui.

Praėjusių metų rugsėjį A. Dilys apdovanotas paskutiniuuoju įvertinimu – Šiaulių regiono nevyriausybinę organizacijų įsteigtu apdovanojimu Šiaurės Lietuvos žvaigždė.

Paroda „In memoriam Antanui Diliui“ bibliotekoje veiks iki liepos 20 dienos.

„Šiaulių krašto“ inf.

Bibliotekos nuotr.

Parodos atidaryme Antaną Dilį prisiminė Šiaulių fotografijos muziejaus vadovė Vilija Ulinskytė-Balzienė.